

عنوان مقاله:

نحوه فاعلیت خداوند در عالم از نظر ابن سینا

محل انتشار:

فصلنامه آینه معرفت، دوره 20، شماره 4 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

آذر سپهوند - دانشجوی دکتری رشته فلسفه و کلام اسلامی، گروه الهیات و معارف اسلامی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

محمدحسین ایران دوست - استادیار و عضو هیات علمی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

اسماعیل علی خانی - عضو هیئت علمی موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

خلاصه مقاله:

ابن سینا برای اثبات فاعلیت (و یا خالقیت) خداوند که یکی از پرچالش ترین مسائل الهیات و فلسفه است، تلاش مضاعفی انجام داده است؛ چه وی در تبیین این مسئله از یک سو با فیلسوفان مشائی- که خود وی نیز از پیروان همین نحله فلسفی است- در نزاع و اختلاف است و از سوی دیگر، گرفتار مشاجره و نفی و انکار شریعتمداران در مسئله است. این اختلاف به اندازه ای است که او بحث «حادث و قدیم» عالم که یکی از مبانی اصلی این مسئله است را مسئله ای «جدلی الطرفین» نامیده است، بدین معنی که هم می توان در جهت اثبات و هم در جهت ابطال آن برهان اقامه کرد. در نزاع با مشائیان، وی تلاش کرده است تا ازلی بودن ماده را که ارسطوئیان به آن قائل اند، ابطال کند و در نتیجه، حدوث عالم را اثبات کند و در تقابل با متکلمان نیز تلاش کرده است تا میان حدوث ذاتی عالم و حدوث زمانی آن تفاوت قائل شود و در ادامه میان قدیم ذاتی و قدیم زمانی فرق قائل شده است و می گوید، مانیز همچون متکلمان بر این باوریم که در نظام هستی، تنها یک موجود قدیم ذاتی وجود دارد و آن هم وجود خداست، لیکن بر این باوریم از آنجا که موجودات قدیم زمانی (عقول مفارق) به لحاظ ذات خود، موجود ممکن الوجود اند، داغ معلولیت بر پیشانی شان حک شده است و هیچ گونه توهم و تصور بی نیازی از علت در باره آنها نمی رود تا کسی ادعا کند که: اعتقاد به موجودات مجرد ازلی غیر از خدا، ناسازگار با توحید پروردگار است؛ آنچنانکه متکلمان پنداشته اند. این مقاله باروش توصیفی و تحلیلی و با تمرکز بر متون اصلی ابن سینا نوشته شده است.

کلمات کلیدی:

ابن سینا، علم عنائی، متکلمان، علت فاعلی، حادث، قدیم، فاعل بالقصد

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1267208>

